

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/90/150-154>**Günel Aslanova**

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti

magistrant

lenug03@gmail.com

**XALÇAÇI-RƏSSAM HACI ELДАР MİKAYILZADƏ YARADICILIĞINDA
“ŞƏKİ XALÇA QRUPU”NUN TƏHLİLİ****Xülasə**

Sənətkarın “Şəki xalçaları” silsiləsini dəyərləndirməli olsaq, öncə müəllifin gələcək çeşnilərinin bədii tutumunu təşkil edəcək təsvir və naxışların seçimində bilavasitə yerli mühitin bədii qaynaqlarına tapındığını qeyd etməliyik. On üç xovlu xalçanın məna-məzmun yükünü Şəkiddəki iki məşhur tikilinin – Şəki Xan sarayının və Hüseyn xan imarətinin (Şəkixanovların evi) interyerində istifadə olunmuş tərtibat üsürləri təşkil edir.

Bədii tutumlu ayrıntıları klassik xalça çeşnilərinin estetikası ilə uzlaşdıran Eldar Mikayilzadə məlum kompozisiyaların estetikasına yeni çalarlar əlavə etməklə, ənənəviləşən bədii həllin müasir səs-lən-məsinə nail olmuşdur. Müxtəlif ölçülü bu kompozisiyaların adlarında da klassik irsə bağlılıq duyulmaqdadır.

Kompozisiyanın bədii həllində miniatür üslubu estetikasından istifadə olunan və memarlıqla uğurlu sintez təşkil edən bu üsürlər ifadə “dili”nə görə xalça dekorativliyinə də uyğun gəldiyindən, yeni toxuculuq nümunələrində onların cəlbedici və təsirli bədii dominantaya çevrilmələrinə nail olunmuşdur.

Bu mənada Şəki Xan sarayındakı döyüş səhnələrinin, fauna və flora ilə bağlı naxış-ayrıntıların, eləcə də Hüseyn xan imarətindəki Adəmlə Həvvanın təsvirlərinin və şəbəkə üsürlərinin Şəki xalçalarının mərkəzi hissəsində və haşiyələrində məntiqli istifadəsinin onların uğurunun təminatçısına çevrildiyini xüsusi vurğulaya bilərik.

Açar sözlər: *xalça, Şəki Xan sarayı, Şəkixanovların evi, döyüş səhnələri, flora və fauna ilə bağlı ornametlər*

Günel Aslanova

Azerbaijan State University of Culture and Arts

master student

lenug03@gmail.com

**Analysis of "Shaki carpet group" in the creation of carpet maker-artist
Haji Eldar Mikayilzade****Abstract**

If we have to evaluate the artist's "Shaki carpets" series, we must first note that the author directly found the artistic resources of the local environment in the selection of images and patterns that will form the artistic capacity of his future sketch. The meaning-content load of the thirteen-pile carpet is made up of design elements used in the interior of two famous buildings in Sheki - Sheki Khan's palace and Huseyn Khan's mansion (Shekikhanov's house).

Eldar Mikayilzadeh, who reconciled the artistic details with the aesthetics of classical carpet textures, added new shades to the aesthetics of known compositions and achieved a modern sounding of the traditional artistic solution. In the names of these compositions of different sizes, the connection to the classical heritage can be felt. Since these elements, which are used in the artistic solution of the composition in miniature style aesthetics and form a successful synthesis with architecture are suitable for carpet decoration due to their "language" of expression, they have been transformed into an attractive and effective artistic dominant in new textile samples. In this sense, we can emphasize that the logical use of battle scenes in Sheki Khan's palace, patterns and

details related to fauna and flora, as well as images of Adam and Eve in Huseyn Khan's mansion and network elements in the central part and borders of Sheki carpets became the guarantors of their success.

Keywords: *carpet, Sheki Khan's palace, Shekikhanov's house, battle scenes, ornaments related to flora and fauna*

Giriş

Xalça məişətin təşkilində, dünyanın estetik qavrayışının formalaşmasında əsas rol oynayaraq insanı doğulduğu andan ölümünə qədər müşaiət edir. Azərbaycan mədəniyyətində xalça yalnız ev bəzək elementi deyil, hər cür şənlik və bədii zövqünü əks etdirir. Bir çox mədəni layları özündə birləşdirən xalça ardıcıl tarixi dövrləri və üslubları yaddaşlarda qoruyub saxlayan özünəməxsus səlnaməyə çevirildi. Azərbaycanda elə bir bölgə yoxdur ki, orada xalçaçılıq geniş yayılmasın. Xalçaçılıq qədim dövrlərdən bu günə qədər əsas sənət növlərindən biri olub, ölkə iqtisadiyyatında mühüm rol oynamış, gündəlik həyatın adət və ənənələrin ayrılmaz bir hissəsi olaraq qalır (Heydər Əliyev Fondu: 2022: 173).

Bütün dövrlərdə xalça mədəniyyəti nümayiş edilməklə yanaşı, müvafiq zəmanənin zövq və üslubunu əks etdirmişdir. Arğacı qızıl və gümüşdən olan incə ipək və yun iplərdən toxunmuş təmtəraqlı saray xalçalarının yaradılması üzərində o dövrün istedadlı sənətkarları çalışırdılar. Müasir dövrdə də Azərbaycan peşəkar xalçaçılıq məktəbi bu sənət növünün ən yaxşı ənənələrini davam etdirir (2).

Fransanın Kann şəhərində 2019-cu ildə keçirilən Azərbaycan mədəniyyət və incəsənəti günlərində Şəki xalça qrupu silsiləsi təqdim edilmişdir. Eldar Mikayılzadəni incəsənətdə fəaliyyət göstərdiyi ilk dövrlərdə Şəki xalçaları ilə bağlı xalça qrupunun işlənməməsi onu daim düşünməyə sövq etmişdir. Xalq rəssamı Eldar Mikayılzadə xalçaçılıq xəritəsində yeni Şəki xalça silsiləri üzərində işləmişdir. Şəkinin yüksək mədəniyyəti – ecazkar Şəki Xan sarayı, Şəkixanovların evi, şəbəkələr, nəbati ornamentli zərif zərgərlik məmulatları usta üçün ilham mənbəyi olmuşdur (Əliyev, 2021: 7).

Şəki xalça qrupunun yaradılmasında ilkin olaraq şəhərin arxiv fonduna müraciət etmiş, bununla da ornamentlərin, bəzəklərin, kompozisiyaların qurulması işi təyin edilmişdir. Daha sonra adlarını və haqqında məlumat verəcəyimiz on 13 xalçanın tərtib edilməsində istifadə edilən üsürlərin Şəkiddə yerləşən Şəki Xan sarayının və Şəkixanovların evini daxili tərtibat elementlərindən geniş şəkildə istifadə edilmişdir (Əliyev, 2013: 256).

Xalçaçı-rəssam Eldar Mikayılzadə ənənəvi xalça eskizləri ilə yeni yaratmış olduğu xalçaların kompozisiyalarını müasir həll yolu vasitəsilə vermişdir.

Yaradılan kompozisiyaların isimlərində də ənənəyə bağlı olduğunu müşahidə edə bilərik.

Misal olaraq, Göllü, İlin fəsilləri, Ləçək-turunc, Nar ağacı, Döyüş, Adəm və Həvvə, Şəbəkə, Bəndi Rumi, Xan oву, Ovçuluq və başqa əyani sübut ola bilər. Sarayın daxili tərtibat üsürlərindən rəssam müvəffəqiyyətlə istifadə edə bilmişdir. Miniatur üsürləri memarlıqla sıx şəkildə uyğunlaşdırılmış və xalçanın ornamental xüsusiyyətlərinə tamamilə oturdula bilinmişdir. Sarayın divar rəmləri bunlardır: savaşı elementləri, flora-fauna ornamentləri, eyi zamanda da Şəkixanovların evinin təsvirlərindən Adəm və Həvvə obrazlarının, eləcə də, şəbəkə naxışlarını uğurla vurğulaya bilmişdir (Əliyev, 2019: 67).

Sənətkar Şəki Xan sarayının divar rəsmlərini incəliklə tədqiq edərək, freskaların ornamental və təsviri motivlərinə yaradıcı yanaşaraq simmetriya və ritm qanunlarına tabe edib, onları hər xalçanın kompozisiyasının əsası etmişdir. Beləliklə, üzərində Şərqdə ən məşhur islimi ornamentinin qeyri-adi forma alaraq zoomorf, gah antropomorf motivə çevrildiyi Şikargah xalçası kimi kompozisiyalar yaradıldı. Rəssam Şəbəkəli, Ağacılı, Bəndi-rumi, Tağlı Ləçəkturunc xalçalarının səthində Şəki divar rəsmlərinin motivlərini, ornamentlərini və bütöv monumental kompozisiyalarını ustalıqla istifadə edir. O, yeni haşiyə və ara sahə formalarını yaradır, memarlıq bəzəyinin kolorit və xarakterik üslub xüsusiyyətlərindən istifadə edir. Bu da həmin xalçaların yeniliyini və ənənəvi sənətin bütün kanonlarına uyğunluğunu təmin edir. Biz tamamilə gözlənilmədən Şəbəkəli xalçasında ara sahəni əhatə edən tavanın stalaktit bəzəklərini görürük. Bəndi-rumi xalçasında ara sahənin sarayın

freskolarındakı flora və fauna təsviləri ilə doldurduğu halda, tirmə ornamental motivi ritmik haşiyənin yaradılmasında istifadə olunmuşdur. Xalçanın hər motivi, iqtibas edilmişdir. Monumental rəsmlər saray tərtibatına layiq olan mürəkkəb xalça kompozisiyalarının yaradılmasına ilham verən tükənməz xəzinədir (Əliyev, 2019: 9).

Bu layihənin həyata keçirilməsi Eldar Mikayılzadəyə həvalə edilmiş və onun rəhbərliyi altında 6 rəssam və 14 toxucu olmaqla, yaradıcılıq emalatxanasında intensiv iş aparılmışdır. Səkkiz il ərzində təbii boyalarla rənglənmiş, ipək və yundan 19 orijinal müəllif xalçaları toxunmuşdur. Xalça palitrası və zənginliyi ilə göz qamaşdırır. Qeyd etmək olar ki, ümumilikdə xalçalarda yüz yetmiş növ və kolorit vasitəsilə toxucular tük kimi nazik və incə sapları bir birindən ayıraraq digər rəng çalarlarından istifadə edərək yeni kolorit yaradıb xalçaların toxunmasında istifadə etmişlər. Onu da xüsusilə qeyd etmək olar ki, on üç toxucu əməyindən bəhrələnmişdir (Əliyev, 2021: 7).

“Cəng və bəriş” xalçası Eldar Mikayılzadənin savaşı mövzusunda yaratdığı ilk əsəridir. Süjetli kompozisiyanı çox sevən Xalq rəssamı miniatür üslubun dekorativ dilindən istifadə edərək kiçik detallarda böyük mənalı, fikirlər gizlətməmiş, mürəkkəb bir xalça yaratmışdır.

Xalçada hadisələr müəyyən bir xətt üzrə inkişaf edir. Təbillərin və şeypurların çalınması ilə toplardan atəş açılır və döyüş başlayır. Qılınclar qınından sıyrılır, tüfənglər işə salınır, cəngi sədalrı altında qızğın döyüş gedir.

Xalçanın sonuna yaxın çay təsviri sakitliyin yarandığına, müharibənin sona yaxınlaşdığına işarə edir. Hökmdarların birinin atının ağ, digərinin atının isə qara olması alleqorik olub. Xeyrin şər üzərində qələbəsinə bildirir. Dağılan buludlar arasında parlayan günəş isə sülhün, əmin-amanlığın müjdəçisidir (Məmmədli, 2019: 5).

Bütün əsərlərində sevgi, humanizm, mənəvi zənginlik hissələrini təcəssüm edən Xalq rəssamı Şəki Xan sarayının divarlarında əks olunmuş döyüş səhnələrinə öz pozitiv duyğularını qataraq bu savaşı Cəng və bəriş səhnəsi olaraq yenidən yaradıb.

“Narlı” xalçasının kompozisiyası Şəki Xan sarayının qadınlara məxsus otaqlarının divarlarındakı ən məşhur elementlərindən biri olan şiş uclu tağın altında verilən nar ağacının təsvirinə əsaslanır. O, sarayın divar rəsmlərində cənnət ağacını əks etdirir. Ənənəvi olaraq cənnət qaplarını bildirən tağ bunu təsdiq edir. Xalçaçı-rəssam yaradıcı surətdə dəyişdirilmiş bu kompozisiyanı “Həyat ağacı”nın dünyanın eybəcərliklərindən təmizlənməsini simvolizə edən, həşəratların məhv edilməsi ilə məşğul olan bir neçə quşun təsvirləri ilə tamamladı. Tağın altındakı friz sarayın stallaktitlərindən ibarət çiçək motivləri ilə bəzədilib. Şəki üçün ənənəvi olan qara rəngli mahud üzərində ipək və ya pambıq saplarla işlənən təkəlduz tikməsinə stilistik olaraq xatırladan geniş haşiyə xalçaya xüsusi gözəllik verir. Bu ornamentlərin çiçəkli motivlər sarayın divarlarından iqtibas edilib, ancaq təkəlduz tikməsinin ruhu Şəkinin xüsusi üslubunu xatırlatmaq məqsədini daşıyır (Zeynalova, 2016: 28-31).

“Cənnət quşları” dəst xalı-gəbəsinə cənnət quşları dəst xalı-gəbəsi adından bəlli olduğu kimi quş motivlərinin çoxluğu ilə seçilir. Quşlar hələ qədim dövrlərdən Azərbaycanın həm xovlu, həm də xovsuz xalçalarının naxış elementlərindən hesab olunur. Hələ ilin xalça məmulatları olan kilim, vərni, zili və sumaxlarda müxtəlif növ həndəsələnmiş quş elementlərinə rast gəlinir. Məsələn, Qarabağ vərniləri üzərində şanapipik, ördək və xoruz elementlərinə təsadüf edilir. Xalça elementləri arasında kəklik, göyərçin, durna, sağsağan, qırqovul, tovuz quşu, bülbül kimi quşlara da yer verilib. Quşlar xalçalarımızda müxtəlif dövrlərdə həndəsələnmiş və realistik üslubda təsvir olunub (Camalqızı, 2013: 8).

Cənnət quşları dəstində həm simurq kimi əfsanəvi, həm də tovuz quşu, göyərçin, sağsağan, bülbül kimi real quşlar yer alıb. Türk dünyası mifologiyasında ana ilahə Umay (Humay) simurq quşu ilə qarşılaşdırılır, simurq quşu adamlara yardım etməsi, cəsarətli müsbət obrazda verilməsi xeyirlə şər arasında mübarizəsini bildirir. Bir çox miniatürlərdə də simurqun əjdahilə savaşı təsvir olunub.

Durna – vətən, torpaq rəmzidir, evin, ocağın nişanəsidir, qərirlərə, vətəndən ayrı düşənlərə həyəndir, onlara yol göstərəndir. Umay ananın yerdəki təmsilçisi hesab edilən qu quşu ailəni, uşaqları, ev-ocağı qoruyandır, sədaqət rəmzidir. Qu quşu bu gün də Azərbaycanda müqəddəs

sayılır, insanlar inu ovlamır, lənətlənməkdən qorxurlar (Əliyev, 2015: 17-21).

Quşlar arasında bülbüllər də böyük əhəmiyyətə malikdir. Şərqdə istr poeziyada, istərsə də dekorativ-təbiiqi sənətdə gül və bülbüll təsvirlərinə xüsusi önəm verilib.

“Ağacılı” xalçası kompozisiyasının ənənəvi adı onu təşkil edən ağac təsvirlərinə işarə edir. Burada əsas diqqət qızılgüllərə və sərvi ağaclarına verilib. Qızılgülü Şəki xanlığının rəmzi adlandırmaq olar. Sərvi ağacı minarəyə bənzədiyi, həmçinin düzgünlük və doğruluğu təəcəssüm etdiyi üçün iman rəmzi hesab olunur. Bu xalçanın kompozisiyası dörd istiqamətdə güzgü kimi əks olunan dörd seqmentdən ibarətdir. Bu, Nizami Gəncəvinin “Leyli və Məcnun” poemasında təsvir olunmuş ali mənəvi məhəbbəti bir-birində öz əksini görəən sevgililəri vəhdətə çevirir (Əliyev, 2019: 7).

“Cənnət bağı” xalça dəstinin kompozisiyası göllərdən təşkil olunub. Xalçalarda rənglər öz sakitliyi ilə insanları ovsunlayır, güllərin ətrafında uçuşan kəpənəklərin zərifliyi əks olunur. Xalçada xalq arasında Məkkə gülü kimi tanınan Hibiskus çiçəkləri, mavi və çəhrayı rəngli qızılgüllər diqqət çəkir. Saxsı qabdan yüksələn ana budaq üzərində fındıqçalı şanagüllə və xan bülbül kompozisiyanı zənginləşdirir.

Xalçalardan birində saxsı qabla gül ağacını suvaran, digərində isə əlindəki alətlə ağacın dibini yumşaldan XVIII əsrə aid milli geyimdə təsvir olunmuş bağbanlar əks edilib. Əsərdə təsvir olunan bağbanlar zəhmətkeşliyi ifadə edir.

Dünyaya baxışı xalçaları kimi fərqli və nadir olan Eldar Mikayılzadə özünü hər zaman bir bağbağana, əsərlərini isə meyvə ağacına bənzədir. Bağbanlar rəssamın öz obrazı, yaratdığı xalçalar isə onun əkdiiyi, bar verən ağaclardır. Bu ağacların kölgəsi dünya durduqca var olacaq, meyvəsindən bütün sənətsevərlər bəhrələnəcəkdir.

“Adəm və Həvva” süjetli xalçanın simmetrik kompozisiyası Şəki xanovların evindəki qonaq otağının cüt divar oyuqlarını bəzəyən kişi və qadın təsvirlərindən bəhrələnilib. Onların dəbdəbəli geyimləri imtiyazlı təbəqənin nümayəndələri olmaqlarından xəbər verir. Eldar Mikayılzadə güldən şəklində olan “Həyat ağacı”nı personajların arasına yerləşdirərək onları tamamlayıb. Bu güldəndən uzanan cüt sevgili butalar bar verən məhəbbəti simvolizə edən çiçəklənən ağacın başlanğıcıdır (Aslanova, 2023: 15).

Klassik üçhissəli kompozisiya ağacı qoruyan erkək və dişi maralın təsvirlərindən ibarətdir. Lakin bu halda ağacı qorumaq əvəzinə, onlar sevgi bağlarının simvolu olaraq aşıqlərə doğru yönəlib. Şəki xanovların evinin freskasında olduğu kimi, kişinin əlinə alma yerləşdirilib ki, bu da dini kitabların süjeti ilə əlaqələndirilir. Lakin buradakı məhəbbət harmonikdir (Heydər Əliyev Fondu, 2022: 173).

Xalçanın haşiyəsi sarayın gümbəz hissəsinin elementlərindən ibarətdir.

“Xan ovu” xalçası. 2018. 222x151,5 sm. Əriş, arğac – pambıq, xov – yun, ipək. “Xan ovu” xalçası Şəki Xan sarayında əks olunmuş ov səhnələrindən ilhamlanaraq yaradılmış süjetli xalçadır. Bu xalçanın kompozisiyasında rəssam Şəki Xan sarayındakı ov səhnələrini bəzən parçalamış, bəzən birləşdirmiş, bəzən əlavələr edərək yeni motivlər yaratmışdır. Sanki hansısa miniatur kitabdan qoparılmış vərəqə bəzəyən “Xan ovu” xalçasında iki yüzə yaxın personaj – xan, zadəganlar, ovçular, xidmətçilər, atlar, itlər, müxtəlif ov heyvanları və quşlarla bərabər sərvi, çiçəkli mənərə ilə Azərbaycan təbiətinin zənginliyi göz önünə gətirilmişdir. Əsasən, ceyran, cüyür və dağ keçilərin ovlandığı ov səhnəsində Şəki Xan sarayının frizindən götürülmüş əjdaha ovu da vardır (Heydər Əliyev Fondu, 2022: 173).

“Dörd fəsil” xalçasında “Dörd fəsil” klassik cənubi Azərbaycan kompozisiyalarından biri olub, bu xalçada yeni interpretasiyada verilir. Klassik quruluşlarda olduğu kimi, rəssam xalça sahəsini dörd bərabər hissəyə ayırır, hər birində dörd fəslin atributlarını yerləşdirib uyğun tonda rəngləyir. Lakin kompozisiya xalça sahəsini şaquli olaraq iki yarıya bölməyə, sarayın memarlıq üslubuna xas olan zərif tağın təsviri ilə tamamlanmağa əsaslanır. Müxtəlif mənəvi və maddi vəziyyətlərə keçərək həyatın dövrü xarakterinin fəlsəfi anlayışını sənətkar dualizm, kişi və qadın başlanğıcı ideyası ilə açır. İki paralel bitən “Həyat ağacları”nı birincisində qadın, ikincisində - kişi başlanğıcını simvolizə edən dişi və erkək marallar qoruyur. Möhtəşəm güldənlərdə bitən ağaclar bütün ara sahəni – həyat

məkanını bir haldan digərinə keçərək əhatə edir. Həyat dövrü məhsuldarlıq ilahəsinin tərənnüm etdiyi bahardan başlayır. Rəssam yay fəslini kişilik, əzmkarlıq və qüdrətlə əlaqələndirir. Qış payızı əvəz edir və yazın gəlişi ilə oyanıb sonsuz həyat dövründə yeni üfüqlər açmaq üçün yuxuya gedir. Çiçəklər, meyvələr, tərəvəzlər, zəngin natürmortlar burada ilik fəsillərinə uyğun yerləşdirilib. Hər fəslin rəmzi sayılan quşların təsviri bu ideal cənnət bağına həyat impulsu verərək canlılıq gətirir (Heydər Əliyev Fondu, 2022, 173).

Nəticə

Müasir dövrdə də Azərbaycan peşəkar xalçaçılıq məktəbi xalça sənəti növünün ən yaxşı ənənələrini davam etdirir. Artıq neçə illərdir ki, Xalq rəssamı Eldar Mikayılzadə xalçaçılıq xəritəsində yeni Şəki xalça silsiləri üzərində işləmişdir. Şəkinin yüksək mədəniyyəti – ecazkar Şəki Xan sarayı, Şəki xanovların evi, şəbəkələr, nəbati ornamentli zərif zərgərlik məmulatları usta üçün ilham mənbəyi olmuşdur.

Möhtəşəm əsərlər yaradan Eldar Mikayılzadənin əməyi prezident İlham Əliyev tərəfindən yüksək qiymətləndirilərək 2018-ci ildə “Xalq rəssamı” fəxri adı ilə təltif olunmasına səbəb oldu. Bu da Azərbaycan Xalçaçılığının təşəkkülü istiqamətində görmüş olduğu səylərin göstəricisidir. Bundan başqa toxunulmuş dəyərli xalçalarının sorağı artıq çoxdan Azərbaycanın hüdudlarını aşmışdır. Əl əməyi göz nuru ilə yüksək səviyyədə çalışması ilə nüfuz qazanmış həmin xalçalar bir çox beynəlxalq sərgilərdə mükafata layiq görülmüşdür (Aslanova, 2023: 15). İngiltərə (1991), Rusiya (1992), Türkiyə (1995), Fransa (1993), Belçika (1996), Azərbaycan (2010) və b. ölkələrdə təşkil olunmuş fərdi sərgilərində Eldar Mikayılzadənin yaradıcılığı uğurla nümayiş etdirilmişdir.

Ədəbiyyat

1. Heydər Əliyev Fondu. (2022). “Azərbaycan xalçası ilmələrin rəqsi”. Albom kataloq. Bakı, 173 s.
2. Xalçaçı-rəssam Eldar Mikayılzadədən alınan müsahibə.
3. Əliyev, Z. (2021). “Şəki qrupu” xalçalarının yaradıcısı Xalq rəssamı Eldar Mikayılzadənin bədii tapıntıları haqqında. Mədəniyyət, s.7.
4. Əliyev, Z. (2013). “İlmələrin hikməti”. Bakı: “Letterpress”, 256 s.
5. Heydər Əliyev Fondu. (2019). Undiscovered: New motifs in Azerbaijani carpetry. 67 s.
6. Əliyev, Z. (2021). Unikal xalçalar müəllifi Xalq rəssamı Eldar Mikayılzadənin yubiley portreti. Kəsp, s.9.
7. Məmmədli, N. (2019). Mütəfəkkir şairin ilmələrə köçürülən yeni obrazı. Mədəniyyət, s.5.
8. Zeynalova, A. (2016). Rəssam Eldar Mikayılzadənin xalça dünyası. Qobustan: Sənət toplusu. № 2, s.28-31.
9. Camalqızı, G. (2013). İdeyanı reallaşdırmaq üçün gərək bütün şərtlər bir araya gəlsin: E. Mikayılzadə, müsahibəni apardı: Ekran-efir, s.8.
10. Əliyev, Z. (2015). Dünyanın ən unikal xalçasının yaradıcısı. Kəsp, s.17-21.
11. Əliyev, Z. (2019). Nadir xalça. Mədəniyyət, s.7.
12. Aslanova, G. (2023). Eldar Mikayılzadə yaradıcılığı: milli-ənənəvi sənətə yeni nəfəs. 525-ci qəzet, s.15.

Göndərildi: 23.01.2023

Qəbul edildi: 10.04.2023